

інші рядки з цього ж твору або назвати інші твори певного автора. Але в цьому випадку команда знову отримує половину балів.

Команда, яка отримала найбільше балів, перемагає. Всі результати фіксує викладач.

I етап. Питання з художньої культури

1. Греки називали його Зевсом, а римляни... (Юпітером)

Хто це? (Верховний Бог, Бог грому і блискавки).

2. У давніх греків вона називалась Афродіта, а в римлян... (Венера)

Хто це? (Богиня краси)

3. Назвіть героя, який здійснив подвигів цілих 12. (Геракл)

4. Назвіть героя — головного аргонавта, який вирушив на пошуки золотого руна. (Ясон)

5. Хто такі циклопи? (Одноокі велетні)

6. Людина, яку вважають автором “Іліади” і “Одісеї”. (Гомер)

Музична пауза

II етап. Питання з літератури.

Українська література

1-2. Назвіть автора цих рядків і твір, з якого вони взяті:

1. “Стан високий, лист широкий — Марно зеленіє?

Кругом поле, як те море, широке синіє”. (Шевченко, “Тополя”)

2. “Ні долі, ні волі у мене нема,

Зосталася тільки надія одна”. (Л.Українка, “Надія”)

3. Назвати справжнє прізвище Марка Вовчка. (М.О. Вілінська)

4. Назвати справжнє ім’я та прізвище Лесі Українки. (Лариса Косач)

5. Як називалася 11-ша збірка віршів Т.Г.Шевченка і скільки творів туди входило. (“Кобзар”)

6. Хто автор гуморески “Зенітка”? (Остап Вишня)

III етап. Загадки на знання: «Біологія та екологія»; «Географія»; «Історія»; «Мова».)

VI. Оцінка діяльності студентів.

Всі запитання оцінюються від 1 до 5 балів.

VII. Закріплення знань студентів

1. З чим Ви прийшли до нас на заняття і що кожен з Вас хотів би доповнити?

2. Що Ви винесли з цього заняття?

3. Яка ваша думка щодо забруднення навколишнього середовища?

4. Як на вашу думку пов’язний предмет “Основи екології” з іншими предметами?

VIII. Домашнє завдання: Вдосконалити знання теми «Глобальні проблеми Землі» зокрема Надзбруччя, закріпити знання з навчальної дисципліни Основи екології.

ГУБ’ЯК МАРІЯ ВАСИЛІВНА

(Теребовлянський коледж культури і мистецтв)



Губ’як Марія Василівна, народилася 14 вересня 1977 р. в м. Теребовлі.

Навчалась в Теребовлянській ЗОШ №1., одночасно у Теребовлянській музичній школі в класі гри на фортепіано.

У 1992-1996 навчалась у Тернопільському державному музичному училищі ім. С. Крушельницької (клас фортепіано). Диплом з відзнакою.

У 1996-2001 навчалась Львівській музичній академії імені М.Лисенка. Спеціальність за дипломом: викладач фортепіано, артист, концертмейстер.

Як концертмейстер на відбірковому турі Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та попу лярної музики „Червона рута” Тернопіль, 27 вересня 2014 р.) у

Мечника М.П., заслуженого працівника культури України. Вона – концертмейстер оркестру народних інструментів (дипломант II степеня VII Міжнародного конкурсу „PERPTUM MOBILE” в Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І.Франка, 30 квітня – 3 травня 2015р.), самодіяльному хору коледжу „Гармонія” та бандуристу-віртуозу Дмитру Губ’яку, лауреату Всеукраїнських, Національних, міжнародних конкурсів, заслуженому артисту України, доценту ТНПУ імені В. Гнатюка, актору ТАОУДТ ім. Т. Шевченка.

Має дослідницькі публікації у наукових Вісниках ВНЗ III-IV р.а. та академічних наукових і науко-метричних журналах:

1. Губ'як М.В. Аспекти культурологічних знань та навичок у системі підготовки спеціаліста у коледжі культури і мистецтв / Губ'як М.В. // Історія науки і техніки на межі тисячоліть: Зб. наук. праць (Детуг). – 2015. Вип.7. – С. 175-184.

2. Науко-метричне видання. UDK №168522 Губ'як М.В. Культурологічні «ноу-хав» в системі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації / Губ'як М.В. // Вісн. Східноукраїнського національного ун-ту ім. Володимира Даля. – 2019. - № 4(252). – С.21-26.

3. Губ'як М.В. Сучасні інтерактивні технології навчання / М.В.Д. Губ'як // Восьмі наукові читання, присвячені діяльності Олександра Парфенійовича Бородіна (1848-1898), 14 жовтня 2012 р.: Мат. доп. – К., 2012. – С. 29-34.

4. Губ'як М.В. Виховання студентства народною творчістю (просвітянський чинник) / М.В. Губ'як // Дев'яті наукові читання, присвячені діяльності Олександра Парфенійовича Бородіна (1848-1898), 10 жовтня 2013 р.: Мат. доп. – К., 2013. – С. 6-11.

5. Губ'як М.В. Перспективні тенденції розвитку інноваційних технологій педагогічної майстерності: методичний посібник. – Тернопіль, 2013. – 46 с.

6. Губ'як М.В. Культурно-просвітницькі зв'язки з центрами українців в еміграції // VIII Міжнародна конференція «Проблема та перспектива розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г.С. Сковороди, 29-30 листопада 2014 /інтернет-конференція/). – С.72-75.

7. Губ'як В.Д. Вектори культурологічної освіти в системі підготовки спеціалістів у навчальних закладах I-II рівнів акредитації // Мистецька освіта в Україні: традиції, сучасність, перспективи: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (Луганськ, 27–29 березн. 2013 р.). – Луганськ : Вид-во ЛДАКМ, 2014. С.488-492 (542 с.).

8. Губ'як М.В. Полька в решеті // Народні перлини мелодій Надзбруччя. Легкий виклад для фортепіано та кордеона, баяна сопілки : навч.-метод. посіб. / Д. Губ'як та ін.; гол. ред.-упоряд. В. Губ'як, упоряд. М. Губ'як.. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 81 с.

9. Губ'як М.В. Збереження традицій національної мистецької школи в контексті мистецької педагогіки // Чотирнадцяті наукові читання, присвячені діяльності Олександра Парфенійовича Бородіна (1848-1898): мат. доповідей, 17 листопада 2018 р., м. Київ – К.: «Талком», 2018. – 2018. – С.60-66.

10. Губ'як В.Д. Художня орбіта Михайла Яремка: монографія / Губ'як В.Д., Губ'як М.В. – Львів: Панорама, 2020. – 132 с.: іл. (співавтор).

11. Губ'як М.В. Засіванки в Надзбруччі / Упоряд. М. Губ'як.. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2020. – 112 с.

Марія ГУБ'ЯК (м. Тербовля)

ВИХОВАНІЙ ЧИННИК МОЛОДІ – НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Епохальні зміни розпочалися в період здобуття Україною незалежності у 90-х роках минулого ХХ ст. Історія дала шанс українцям здобути незалежність своїй державі і все було підпорядковано цій цілі.

Просвітяни, об'єднавши інтелігенцію Тербовлянщини, спрямували її в активне русло діяльності: проведення науково-практичних і теоретичних конференцій, круглих столів, вечорів запитань і відповідей, зустрічей населення міста і сіл району з представниками держадміністрації, головами Рад, партій, рухів, керівниками організацій і підприємств, правоохоронних органів, священослужителями, влаштовування вечорів, присвячених державним діячам України, видатним постатям у галузі науки, культури, літератури і мистецтва. Основою цих заходів стане читання лекцій, проведення бесід з історії України, її культури і релігії, визвольних змагань, а також на медичні, юридичні, екологічні, економічні теми.

Багата і різноманітна програма діяльності «Просвіти» передбачає:

- написання і збір матеріалів історії свого краю, на основі якого відкрили в Тербовлі музей до 900-річчя міста у 1995 р.;

- організували виставки робіт художників, майстрів декоративно-прикладного мистецтва регіону;

- відродили популяризують сімейні та родинні традиції, вивчаються правила народного етикету;

- розучуються призабуті народні пісні, колядки, щедрівки, гаївки, веснянки, різдвяні та великодні звичаї та обряди;

проводяться свята Дня Незалежності України, Івана Купала, св. о. Миколая, Дня Матері, ...;

- співпрацюють з діаспорою та її «Просвітою».

При радах районного і міського об'єднань «Просвіти» у 1991-1994 рр. працювали галузеві комісії з питань освіти, культури, медицини, сільського господарства, народознавства, інформаційно-методичного характеру, а також з проблем молоді та соціального захисту найменш забезпечених категорій населення.

Це далеко не повний перелік справ просвітян, але всі вони спрямовані на виховання і вирішення суттєвих проблем.

Одним із суттєвих чинників впливу на виховання є пісня. Вона має позитивний вплив на психіку людини, її здоров'я. Це та муза, де емоційна й семантична інформація досконало своєрідно поєднані між собою музикою і словом.

Народна пісня – незмінний супутник народних звичаїв, обрядів, що охоплюють усі ланки громадського, родинного, особистого й суспільного життя.

Народнопісенна творчість Тербовлянщини (перехідна місцевість Галицького Поділля) представлена невід'ємною частиною загального українського фольклору. Вона обумовлена певними особливостями в соціально-економічній, політичній і культурній сферах розвитку регіону. Нагромадження фольклорних знань, удосконалення методики збирання, запису та аналізу фактичного матеріалу, вироблення чіткої структури досліджуваного процесу, поява низки жанрово-тематичних збірників створили сприятливі умови для вивчення духовної культури регіону, активізації дослідних центрів, установ та роботи аматорів-дослідників.

Зібраний вагомий народознавчий матеріал фольклористами в XIX-XX ст. на даній території є предметом нашого дослідження народнопісенних жанрів, активне побутування їх і є виявом факту збереження культурного генофонду даного етносередовища. Зразки пісенного фольклору краю нами розглядаються, як: а) співаний літопис історичних подій; б) пам'ятка народного світогляду, вірувань; в) джерело вивчення культури й культурологічних процесів; г) народного побуту у святах, традиціях, звичаях і обрядах, виражених у піснях.

Досліджений пласт народних пісень засвідчує, що вони продукт творчості яскравих самотніх носіїв-автентиків, які передають наступним поколінням народну пісню. Носіями фольклору в переважній більшості є жінки середнього та похилого віку. Серед них домінують українки, але є також і представниці інших національностей. Це свідчить про поетичну красу та актуальність української пісні. Зауважимо, що:

– Переважна більшість пропонуваніх зразків пісень побутувала в активному репертуарі народних виконавців упродовж першої половини нашого століття. Пізніше вони поступово відходили від співочої практики, але зберігалися в пам'яті людей старшого покоління, передаючись молодшому. Активне побутування і є виявом факту збереження культурного генофонду даного етносередовища. Найдавніші зразки пісень ще й досі активно побутують на Тербовлянщині – це календарно-обрядові, пов'язані із трудовим роком селянина: щедрівки, колядки, веснянки, гаївки, купальські і ін. Тісно поєднані із звичаями і обрядами, вони характерні не тільки для Тербовлянщини, але й для всієї України. Обрядова пісня даної місцевості завжди захоплювала красою колективного виконавства – хороводами, мелодіями, ритмом, своєрідною манерою виконання, іграми та театралізацією дій, переодяганням на тварин, птахів, Меланку, добрих і злих сил природи, імітації видів сільськогосподарської праці і людських стосунків.

– Важливим чинником фольклорного процесу в селянському середовищі тербовлянців були і є гуртові співи: на вулиці, під час родинних, народних свят, гулянь, вечорниць, під час виконання певних сільськогосподарських робіт толокою (збір урожаю картоплі, кукурудзи, тютюну, буряка, утеплення горищ нових хат, скубання пір'я тощо), створюються добрі умови для гуртового співу. Спів не лише задовільняв естетичні потреби працюючих, але й сприяв активізації трудового процесу. В толоках були задіяні старші селяни, молодь і навіть діти. Тут не лише співались пісні, а й розучували їх, розповідалися казки, бувальщини, історії та легенди (переважно місцевого характеру), тут засвоювалася народна етика й педагогіка, молодь вивчала давні пісні, переймала від

попередніх поколінь естафету національних культурних традицій. Таким чином здійснюється безперервний живий зв'язок минулого із сучасним, старшого покоління з молодшим.

– Обрядові пісні Теробовлянщини представлені календарно-обрядовими: колядками, щедрівками, веснянками, гаївками, купальськими, обжинковими) та родинно-обрядовими (христинними, весільними), тобто майже всіма жанрами і їх різновидами, що становлять основні складові загальноукраїнського обрядового пісенного фонду. Календарно-обрядова поезія, на відміну від інших жанрів, має традиційну текстово-віршовану побудову, характерні ритмізовані заспіви, приспіви, вигуки, які зазнали мало суттєвих змін протягом століть.

– Найдавніші пісні, що збереглися у досліджуваній місцевості – календарні, тобто пісні, що супроводжують обряди, пов'язані із трудовим роком хлібороба. Зароджені ще в сиву давнину, ці пісні завдяки своєму функціональному призначенню та естетичній вартості, виявилися надзвичайно живучими, витримали в часі і в активному живому побутуванні. Наукову та мистецьку вартість мають родинно-побутові й пісні необрядового фольклору Теробовлянщини, які складають щонайменше два підрозділи: родинно-побутові та пісні про громадські справи. Вони відзначаються широкою жанрово-тематичною палітрою, багатим функціональним наповненням.

В активному побутуванні сьогодні є родинні і сімейно-побутові, дитячі, жартівливі та інші народнопісенні жанри досліджуваної місцевості, що характеризуються зображенням яскравих образів, динамічністю розвитку подій, чіткою композицією, наближеністю до реального життя.

– Аналіз матеріалу свідчить, що жанрово-функціональне переосмислення найбільш характерне для пісень про громадські справи. Давні твори у нових суспільно-історичних умовах вони набувають відповідно актуально-функціонального сучасного змісту. Простежується спадкоємний зв'язок козацьких, рекрутських та лірницьких пісень, їх функціональне переосмислення у новій ролі.

Отже, місцева пісенна традиція базується на своїй репертуарній основі і збагачує загальнонаціональну. Відносно консервативними, збереженими у кращих фольклорних зразках є давня традиційна балада, козацькі, чумацькі, рекрутські пісні. Вони характерні традиційною тематикою і подібною спільною художньою системою. Спостерігається різний ступінь новотворення: від жанрово-функціонального переосмислення; модифікації та доповнення текстів давніх пісень до створення нових, сучасних.

Велику групу обрядової пісенності складають весільні пісні. Це – співана історія шлюбу. Теробовлянці поступово повертається до давніх весільних обрядів: вінчання в церкві, дарування намист, ікон, вишиваних рушників. Але сам обряд весілля переплітає в собі старе й нове. Багато пісень звучить під час випікання короваю. Відзначимо, що весільні пісні раніше виконувалися різними віковими групами, а тепер їх виконують здебільшого люди похилого віку, через часткову втрату зв'язку між поколіннями передачі пісенної весільної інформації від старшого до молодшого покоління, весільний обрядовий пісенний репертуар дещо поповнюється новотворами.

В дитячих – найчастіше відображено казковий світ. Він є важливим фактором родинного виховання морально здорового підростаючого покоління – вірних синів і дочок рідної землі, свого народу. Своєрідна форма пісні: стислість викладу тем, подій, лаконічність мови з місцевими діалектами та іншими поетичними засобами забезпечили пісні популярність в народі віками, нев'янучу красу й живучість.

Жваво відгукується сміхом на хиби, вади суспільного й родинного життя – жартівлива пісня. Вона має важливий виховний аспект.

Впродовж ХХ ст. простежується процес нівелювання традиційної регламентації побутування тих чи інших пісенних жанрів. Змінюється, розширюється коло виконавців. У виконанні календарно-обрядових пісень (зимовий і весняний цикли) до середини ХХ ст. традиційно брали участь підлітки та неодружена молодь. Дотепер – різні віково-статеві групи населення: діти, підлітки, неодружена та одружена молодь, частіше жінки середнього і старшого віку, іноді чоловіки. Хоч на перший погляд традиційна обрядовість розширює вікові рамки, але загалом народна творчість розвивається менш активно.

Важливу роль у збереженні пісенного фольклору має “Концепція регіонального розвитку культури Тернопільщини на 2008–25 рр.”, яку прийняла колегія управління культури Тернопільської облдержадміністрації. Ми ставимо собі мету реалізувати її положення:

- орієнтуючись на загальнолюдські морально-етичні цінності, продовжувати дослідження жанрової різноманітності народної пісенної творчості краю;

- зберегти, відродити, примножити репертуар народнопісенного фольклору в святах, звичаях та обрядах, досліджуваної нами місцевості;
 - сприяти самотутності художніх колективів, поповненням взірцями пісень дослідницьких матеріалів;
 - публікувати дослідницькі фольклорно-етнографічні матеріали: збірники, пісенники, сценарії місцевих свят, звичаїв та обрядів;
 - розробити навчальні програми для дитячих музичних шкіл та училищ.
- Опираючись на багатовікові традиції пісенних жанрів, поєднавшись з новаторським пошуком у змісті, формі, створенні образів, леліє перлини народно-пісенних новотворів.

Розглянувши особливості побутування народнопісенної творчості Теробовлянщини, приходимо до висновку, що місцева традиція своїми витокami сягає глибини віків і органічно пов'язана із загальнонаціональною, але має і певні локальні особливості, які виявляються у складі репертуару, комбінуванні мотивів місцевих варіантів, появи нових мотивів та образів. Місцева традиція не сформована остаточно, вона перебуває в процесі розвитку і має тимчасово фрагментарний, дифузний характер.

Сучасна народнопісенна творчість Теробовлянщини покликана до життя самою соціальною і економічною дійсністю регіону з його багатонаціональним складом населення. Вона широко використовує народнопісенні традиції фольклорних творів, поєднуючись з новаторським пошуком, як у галузі змісту, тематики, створенні образів, так і в галузі художньої форми.

Відповідальну місію дослідження народної творчості, зокрема народнопісенного фольклору Надзбруччя взяла на себе у вищому училищі культури фольклорно-етнографічна лабораторія "Мелос", створена у 1995 р. З часу її створення, учасниками пророблено відповідну пошукову роботу. Результати досліджень висвітлюються на регіональних, Всеукраїнських та Міжнародних конференціях, опубліковані у їх матеріалах. Ілюструють дослідницький матеріал художні колективи училища: "Намисто", "Джерело", ансамбль народної музики, "Любисток", фольклорно-етнографічні колективи району – 18, області (більше 350).

То ж культпрацівникам, просвітянам, вчителям треба сміливіше братися за цю фольклористичну роботу. Тоді й результати будуть відчутніші і користь для людей більша.

І тоді, неодмінно станеться так, як стверджує народна мудрість, – найбагатший той народ, в якого є душа співуча, і сила, і воля.

Література

1. Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського: з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся / Упор. О.І.Дея. – К.: Наук.думка, 1974.- 783 с.
2. Мишанич С.В. Пісенна культура радянського села (На матеріалах с. Погребище Вінницької області, 1920-1970 рр.). – К.: Наук.думка, 1977. – 207 с.
3. Дюдюк Є. Співають Ходаковичі // Жовтень. – К., 1976. – №6. – С.147-150.
4. Китова С.А. Традиционная и современная поэзия весенне-летних календарных обрядов Вольнского Полесья. – Автореф. канд. диссертации. – К., 1976. – 32 с.
5. Губ'як В.Д. / Теробовля в дзеркалі часу: нарис. – Житомир, 1999. – 208 с.
6. Губ'як В.Д. / Фольклорні обереги духовності. Посібник. – Івано-Франківськ: Полум'я, 2001. – 324 с.